

İlkokul 2. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Okuma Metinlerinin Yapılandırıcı Yaklaşımına Göre İncelenmesi*

Adem İŞCAN,** Eraslan ŞARA***

Öz: Bu çalışmada ilkokul 2.Sınıflarda okutulmakta olan Türkçe Ders Kitaplarında yer alan okuma metinleri, Ocak ve Dai (2010) tarafından geliştirilmiş olan ve 21 maddeden oluşan Yapılandırıcı Öğrenme Yaklaşımına Göre Belirlenen Ölçütler araştırmacılarından izin alınarak kullanılarak incelenmeye çalışılmıştır. Araştırmada tarama modeli kullanılmış olup, araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim-öğretim yılında ilkokul 2. sınıflarda okutulması için Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından onaylanan Türkçe Ders Kitapları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise; 2014-2015 eğitim öğretim yılında ilkokul 2. sınıflarda okutulmakta olan kitaplar içerisinden random yoluyla belirlenen Doku Yayınevine ait Türkçe Ders Kitabı ile Başak Yayınevine ait Türkçe Ders Kitabı oluşturmaktadır. Belirlenen kitaplardaki okuma metinleri yapılandırıcı öğrenme yaklaşımı temelinde araştırmacı tarafından hazırlanan ölçütler doğrultusunda incelenmiş ve birtakım bulgulara ulaşılmıştır.

Çalışma sonucunda elde edilen bulgulara göre; Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinleri öğrenenlerin konuya dikkatini çekecek sorulara, ön bilgilerini ortaya çıkaracak etkinliklere ve öğrenmeye güdüleyici çalışmalara yer vermesi yönünden yetersiz olduğu görülmüştür. Okuma metinlerinin günlük hayatla ilişki kurma, bilginin zihinde yapılanmasını sağlama ve öğrencilerin hayal güçlerini geliştirmede yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yapılandırıcı öğrenme anlayışı, ilkokul, ders kitabı.

* Bu çalışma ikinci yazarın yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Doç. Dr., Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı/ Tokat. ORCID 0000-0001-5826-9502 adem.iscan@gop.edu.tr

*** Öğretmen, MEB/ İstanbul. ORCID 0000-0002-9697-0217 eraslan86@gmail.com

The Analysis of Reading Texts in Turkish Course Books of Second Grade in Accordance with Constructivist Learning Approach

Abstract: In this research, the reading texts taking part in Turkish Course Book studied at second grade of primary schools are examined with the approval of the researcher in accordance with certain criteria based on Constructivist Learning Theory. Scanning method was used in the research and the universe of the study consists of Turkish Course Books which are approved by Board of Education and Discipline of Ministry of National Education to be studied in second grades in 2014-2015 education year. The samples of the research were composed of Turkish course books belonged to Doku Publishing House and Başak Publishing House which are randomly selected among the books currently studied in second grades in 2014-2015 education year. The reading texts in the target books were examined based on Constructivist Approach in accordance with the criteria prepared by the researcher and some findings were acquired. According to the findings acquired as a result, the reading passages in Turkish course books were found inadequate considering the deficiency of the questions to attract students' attention to the subject and inadequacy of activities which were supposed to motivate learners. Moreover, it is concluded that the reading passages did not make the information settle in the mind of learners and they did not have relations with the daily life so they were defective in improving learners' imagination.

KeyWords: Constructivist Learning Approach, primary school, course book.

Giriş

Bilginin hızla yenilenerek üretildiği çağımızda birey ve toplumun geleceği bilgiye ulaşma, bilgiyi kullanma ve üretme becerilerine bağlıdır. Bu becerilerin elde edilmesi ve hayat

boyu sürdürülmesi ezberlemeyi değil, bilginin üretilerek yeniden yapılandırılmasına dayalı çağdaş bir eğitim sistemini gerektirmektedir. Türkiye’de eğitimciler özellikle son yıllarda etkili bir eğitim modelini gerçekleştirmek için yoğun girişimlerde bulunmaktadır. Bu girişimler, eğitim sistemimizin düşünsel altyapısını oluşturan tekdüze mantık yerine çoklu sebep ve çoklu sonuçlara dayalı bir anlayışın oluşması yönünde yoğunlaşmaktadır. Bu bağlamda Millî Eğitim Bakanlığı öğretim programlarımızın dayandığı teorik alt yapının katı davranışçı geleneksel bir anlayışı değil, yapılandırmacı eğitim sistemini temel alan bir yaklaşımın uygulanması gerektiğini savunmaktadır (Çınar, Teyfur ve Teyfur, 2006).

Yapılandırmacı yaklaşımda öğretmenin temel görevi öğrencilere kazandırılacak olan bilgi ve becerileri sağlayacak öğrenme ortamını öğrencilerin gelişim düzenine uygun olarak düzenlemek ve öğrencileri bu çerçevede yönlendirmektir. Öğretmenin düzenlediği ve yönlendirdiği öğrenme sürecinin başarısı büyük ölçüde öğrenme ortamının nitelikli planlanmasına, planlanan öğrenme etkinliklerinin uygulanmasına ve değerlendirilmesine bağlıdır.

Günümüzde bilim ve teknolojiye yaşanan hızlı değişimler, bireyleri çağın gerektirdiği koşullara uyum sağlayabilecek bilgi, beceri ve donanıma sahip olmasını gerektirmektedir. Bu gereklilik birçok alanda olduğu gibi eğitim sistemlerinde de değişime gidilmesi zorunluluğunu doğurmuştur. Güneş (2010)’e göre bu değişimlerle birlikte artık bilgiyi ezberleyip tekrar eden bireyler yerine; bilgiyi yaşamında aktif olarak kullanan, düşünen, araştıran, sorgulayan, sorun çözen, zihinsel, dil, duygusal ve sosyal yönden gelişmiş bireyler yetiştirme zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Geleneksel eğitim yaklaşımları ile yetişen bireyler bilimsel ve teknolojiye hızlı gelişmelere uyum sağlamakta zorlanmış ülke kalkınmasına katkı getirememiştir. Bu durumu fark eden ülkeler eğitim yaklaşım ve uygulamalarını sorgulamaya ve gözden geçirmeye başlamıştır. Sorgulama ve incelemelerde geleceğin bireylerinin nasıl yetiştirileceği, bireylerde hangi becerilerin geliştirileceği ve bunlara ulaşmak için hangi yaklaşım, yöntem ve

tekniklerinin kullanılacağı üzerinde durulmuştur. Bu araştırmalar sonunda eğitim anlayışlarında değişikliğe gidilmiş ve çoğu ülkede yapılandırıcı yaklaşımı esas alan eğitim sistemleri uygulanmaya başlamıştır.

Yapılandırmacılık, bilginin öğrenci tarafından yapılandırılmasını anlatır (Özden, 2011). Bu anlayışa göre bilgi, öğrenenin sürekli olarak ön bilgileri ile ilişkilendirilerek yapılandırılır (Şimşek, 2004). Yapılandırıcı yaklaşımda bireyler bilgiyi aynen kendine sunulduğu gibi almaz, kendi bilgilerini yeniden oluşturur ve kendilerinde var olan bilgiyle beraber yeni bilgiyi yine kendi öznel durumlarına uyarlayarak öğrenirler.

Yapılandırıcı yaklaşımda öğrencinin öğrendiği bilgiler öğrenilecek bir sonra ki bilgilerin temelini oluşturur. Yeni bilgiler önceden yapılandırılmış bilgilerle bir araya getirilir ve aralarında anlamlı bağlar kurularak bütünleştirilir. Bu işlem bilgileri ezberleme, biriktirme ya da üst üste yerleştirme değil tam tersine bilgileri düşünme, sorgulama, anlamlandırma, inceleme ve ön bilgilerle bütünleştirilmedir. Bu sebeple Türkçe öğretiminde, öğrencilerin kendilerine sunulan bilgileri olduğu gibi ezberlemesi ya da kabul etmesi yerine; bilgiyi anlaması ve yorumlayıp, sorgulaması sağlanmalıdır. Örneğin, metin işlerken yazarın metinde sunduğu “*bilgiler, olaylar ve anlam*” sorgulanmalı ve öğrencilerin ön bilgileriyle karşılaştırarak yeni bilgilere ulaşması sağlanmalıdır (Milli Eğitim Bakanlığı, 2009: 147).

Yapılandırıcı eğitim anlayışı, öğrencinin yapılandıracağı bilgiyi araştırma ve inceleme sonucunda neyin nereden geldiğini öğrenerek kendi öğrenmesini gerçekleştirmesi anlamına gelmektedir (Ocak ve Çınar, 2010). Yapılandırıcı yaklaşımı açıklamayı bir VCD'nin çalışması gibi düşünebiliriz. Öğrenenler duyduklarını, okuduklarını kayıt etmek ve depolamak yerine, bilgiyi anlamlı hale getirmek amacıyla onu değiştirerek yeniden yapılandırmaktadır (Doğanay ve Tok, 2007). Yapılandırmacılıkta bilginin ezberlenerek tekrar edilmesi yerine, bilginin bireyin yaşantısında farklı bir duruma aktarılıp yeniden yapılandırılması söz konusudur (Sünbül, 2014).

Yapılandırmacı kurama göre öğrenme, bireyin zihninde oluşan bir iç süreçtir (Akpınar, 2010). Yapılandırmacı eğitim yaklaşımına göre öğrenme bireyin önceden edindiği bilgi birikimiyle yeni olan öğrenmeleri arasında ilişki kurarak bütünleştirme sürecidir. Bu süreçte birey bilgileri üst üste yığmaz, kendi yorumunu katarak bilgiyi temelden kurar. Bilginin üst üste konulması ve ezberlenmesi değil analiz, sentez ve değerlendirme gibi üst düzey bilişsel becerilerin etkin kullanımı önemlidir. Bu anlayış, öğrenmenin temel yollarından biri olan okuma eğitiminin de yeniden ele alınarak gözden geçirilmesini gerektirmiştir (Karatay, 2010).

Glatthorn (1994, Akt. Saban, 2002) yapılandırmacı öğrenme yaklaşımının temel ilkelerini şu şekilde açıklamıştır:

- Öğrenme, pasif bir alma süreci değil, aktif bir anlam oluşturma sürecidir.
- Öğrenme, kavramsal bir değişmeyi içerir. Öğrenme, bireylerin çeşitli kavramlar ile ilgili daha önceki anlayışlarını daha karmaşık ve daha geçerli duruma getirmek için yeniden yapılandırmasıdır.
- Öğrenme, öznelidir. Öğrenme, bir bireyin öğrendiği şeyleri, çeşitli semboller, imgeler, grafikler veya modeller yoluyla içselleştirmesidir.
- Öğrenme, durumsaldır ve çevresel koşullara göre şekillenir.
- Öğrenme sosyaldır. Öğrenme bireylerin başkalarıyla olan etkileşimleri yoluyla oluşur.
- Öğrenme, duygusaldır. Zihin ve duygu birbiriyle ilişkilidir. Dolayısıyla öğrenmenin doğası, bireyin kendi becerileri hakkında sahip olduğu görüşler ve farkındalık, öğrenme amaçlarının açıklığı, kişisel beklentiler ve öğrenmeye karşı olan güdülenmeden etkilenir.
- Öğrenme işini niteliği, öğrenme sürecinde önemlidir. Öğrenme işinin öğrencinin gelişimsel düzeyine uygunluğu, öğrencinin gereksinimleri ile ilgili olup olmadığı veya yaşamla bağlantılı olup olmadığı önemlidir.

- Öğrenme, öğrenci merkezlidir. Öğrenme, öğretmen veya ders kitaplarına göre değil, öğrencinin ilgi ve gereksinimlere göre sürdürülür.
- Öğrenme gelişimseldir. Bireylerin sosyal, fiziksel, duygusal ve zihinsel gelişimleri ile doğrudan ilgilidir.
- Öğrenme, sürekli dir. Öğrenme yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Belli yer veya zamanda başlayıp, belli yer ve zamanda durmaz, aksine sürekli olarak devam eder.

Günümüzde bireylerden beklenti davranış, yapılandırmacı öğrenme anlayışına uygun olarak kendilerine hazır olarak aktarılan bilgiyi yorumlamadan farklı çıkarımlarda bulunmadan tüketmek olmamalıdır. Çağdaş eğitim yaklaşımı olan yapılandırmacı yaklaşımın bireylerden beklentisi, zihinsel beceri ve problem çözme becerilerini kullanarak bilgiyi üretip yeniden oluşturmalarıdır.

Yapılandırmacı yaklaşıma göre tüm öğrenmeler bireyin zihninde bir yapılandırma sonucu oluşmaktadır. Yapılandırma, eğitim ortamlarında bireylerin çevreleriyle daha fazla etkileşimde bulunmalarına olanak sağlayan iş birliğine dayalı öğrenme ve probleme dayalı öğrenme gibi öğrenenleri aktif kılan öğrenme yaklaşımlarından yararlanır. Böylece öğrenenlerin problem çözme yetenekleri ve yaratıcılık gibi üst düzey zihinsel becerilerinin gelişmesi beklenir (Şaşan, 2002). Yapılandırmacı yaklaşımında öğrenen, öğretme-öğrenme sürecinin başaktörü ve yönlendiricisidir. Bu nedenle yapılandırmacı anlayışa dayan eğitim ortamı mevcut bilgilerin doğrudan bireylere aktarıldığı bir yer değil, öğrencinin sürece aktif katılımının sağlandığı, sorgulama ve araştırmaların yapıldığı ve problemlerin çözüldüğü bir yerdir. Sınıf içi etkinlikler öğrencilere çok çeşitli öğrenme yaşantıları geçirmelerine olanak sağlayacak şekilde düzenlenmektedir (Demirel, 2013). Özden (2011: 57)

Çoğu gelişmiş ülkede davranışçı yaklaşımın öğrenme üzerindeki olumsuzluklarını ve sınırlılıklarını gidermek için uygulanan yapılandırmacı eğitim anlayışı; öğrenciden bilgiyi

araştırıp nerede ve nasıl kullanacağını bilen, kendi öğrenme biçimini tanıyan, etkili kullanan, yeni bilgiler üreten ve kendini sürekli geliştiren bireyler olarak yetişmelerini hedefler. Davranışçı yaklaşımın öğrenmeyi “kara kutu” olarak adlandırdığı ve eğitimin tek yönlendiricisi öğretmen tarafından aktarılan bilgilerle beynin aydınlandığı görüşü yapılandırmacılığın eğitim anlayışı ve öğrenme konusundaki fikir ve uygulamaları ile ters düşmektedir (Güneş, 2010).

Özden (2011)’e göre davranışçı öğrenme yaklaşımı ile yapılandırmacı öğrenme anlayışı zıt kuramlar olarak değil, birbirlerini tamamlayan kuramlardır.

Davranışçı ve Yapılandırmacı Yaklaşımların Karşılaştırılması

Davranışçı Yaklaşım	Yapılandırmacı Yaklaşım
Öğrenme dıştan etkilerle (pekiştirme, tekrar) elde edilen bir sonuçtur.	Öğrenme, insan zihninde eski ve yeni bilgilerin yapılandırılması sonucu oluşur.
Öğrenen, dış uyarıcıların pasif alıcısıdır.	Öğrenen, uyarıcıların özümleyicisi ve davranışların aktif oluşturucusudur.
Eğitim programı tümevarım yoluyla ve temel becerilere ağırlık verilerek işlenir.	Eğitim programı tümdengelim yoluyla ve temel kavramlara ağırlık verilerek işlenir.
Öğretmenleri öğrenci başarısını ve öğrenmesini değerlendirmek için sorulara kesin ve tek doğru cevap bekler.	Öğretmenler öğrencilerin belli bir konudaki görüş ve fikirlerini almak için uğraşırlar.
Öğretmenler, öğrencilere bilgiyi aktaran kaynak durumundadır.	Öğretmenler, öğrenme sürecinde bir öğrenen olarak öğrencilerle karşılıklı etkileşime girer ve öğrenme ortamını düzenler.
Öğrenciler, öğretmenin bilgiyle dolduracağı, “boş küpler” konumundadır.	Öğrenciler kendi öğrenmelerinden sorumludur. Çevreden edindikleri bilgilere kendi zihinlerinde anlam verirler ve böylelikle öğretimde aktiftirler.
Eğitim programı ile ilgili etkinlikler ders kitapları ile sınırlıdır.	Eğitim programı ile ilgili etkinlikler, geniş ölçüde birincil derecedeki kaynaklara dayanır.
Önceden hazırlanmış bir öğretim programına sıkı sıkıya bağlılık söz konusudur.	Öğretim sürecinde öğrencilerin istekleri, ilgileri, ihtiyaçları ve çeşitli konularla ilgili soruları geniş yer tutar.
Öğrenci değerlendirilmesi, öğretimden ayrı bir süreç olarak tanımlanır.	Değerlendirme öğretim sürecinden ayrı değildir.

Özden(2011)

Özden (2011)’e göre Davranışçı öğrenme yaklaşımı; davranışı uyarıcı-tepki bağlamında ele almakta ve davranışın daha çok dışarıdan gözlenebilir şekli ile ilgilenmektedir. Dışarıdan gözlenemeyen davranışlar bu öğrenme yaklaşımının inceleme alanı dışındadır.

Yapılandırmacı eğitim anlayışı ise öğrenmeyi davranışçı yaklaşımın benimsediği basit bir uyarı-tepki ilişkisi olarak ele almayıp, öğrenme kavramını merkeze alarak kavramsal yapıların inşa edildiği bir süreç olarak görür.

Ders kitapları, eğitim ve öğretimin hedeflerini gerçekleştirilmesinde temel olarak öğrenenin yaşantıları temel alınarak sınıf ortamında kullanılan bir öğretim materyalidir (Yanpar ve Yıldırım, 2007). Ayrıca yapılan araştırmalar sınıfta kullanılması önerilen araç ve gereçler içerisinde ders kitabının yerinin çok önemli olduğunu ve öğretmenlerin çoğunluğunun dersi kitapla başlatıp kitapla sürdürdüğünü göstermektedir (Ceyhan ve Yiğit, 2005).

Yapılandırmacı anlayış, öğrenenin öğrenme sürecinde pasif olduğu ve bilgiyi dış kaynaktan hazır aldığı bir yaklaşım değildir. Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımında birey, zihinsel becerilerini kullanarak bilgiyi kendisi üreterek yapılandırır ve anlamlı öğrenmeyi gerçekleştirir. Bu yaklaşım, öğretmen ve öğrencinin rollerini değiştirdiği gibi ders kitaplarının da rolünü değiştirmiştir. Ders kitapları, öğrenciye bilgiyi yapılandırma sürecinde yol gösteren, onları araştırmaya ve düşünmeye yönlendirip, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerileri kazanmasına yardımcı olan bir öğretim aracı haline gelmiştir (Ocak ve Dai, 2010). Yapılandırmacı öğrenme anlayışı öğrencilerin daha çok birincil kaynaklardan öğrenmelerini desteklemektedir. Birincil bilgi kaynakları öğrencilerin bire bir gözlemleyerek ve doğrudan deneyimler yaşayarak edindikleri bilgi kaynaklarıdır. Birincil bilgi kaynaklarından bilgi edinilirken üst düzeyde katılım ve zihinsel çaba harcanmaktadır. İkincil bilgi kaynakları ise başka kişiler tarafından oluşturulmuş kaynaklardır. İkincil bilgi kaynakları yanlı, yetersiz ve kaynağın sunulduğu sınırlı bir anlayışı kapsayabilir (Deryakulu, 2001). Geleneksel ders kitapları ikincil bilgi kaynaklarıdır. Ders kitapları eğitim sistemimizde yaygın olarak kullanılmakta ve temel bilgi kaynağı olarak hala önemli bir yere sahiptir (Kılıç, Atasoy, Tertemiz, Şeren ve Ercan, 2001). Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı, öğrencinin kendisinin öğrenme sürecine katılıp “Öğrenmeyi Öğrenme” fikrine dayanan, hayatla doğrudan ilintili,

öğrenciyi bilgiyi hazır olarak alan değil üreten konumuna getirmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla yapılandırmacı eğitim anlayışını temel alarak eğitim ortamında kullanılmak üzere yeni ders kitapları hazırlanmıştır (Özşahin, 2008).

Küçükahmet (2011)'e göre eğitim ortamında sıklıkla kullanılan ders kitapları hazırlanırken aşağıdaki öğretim ilkeleri temel alınmalıdır:

1. Öğrenciye görelilik ilkesi;

Yapılandırmacı yaklaşımının temelinde öğrenci merkezli eğitim olduğu için ders kitapları öğrenene göre hazırlanmalıdır.

2. Yakından Uzağa İlkesi;

Öğrenci içinde yaşadığı çevre ve ortamla yakın bir iletişim içerisinde. Ders kitabının içeriğindeki örnek ve problemlerin, öğrenenlerin öncelikle yakın çevre ve toplumsal yaşantısından başlayarak yavaş yavaş uzağa doğru gidecek şekilde hazırlanmalıdır.

3. Bilinenden bilinmeyene ilkesi;

Öğretimde bilgiler, önceden öğrenilen bilgiler temel alınarak düzenlenir. Ders kitapları, öğrenenlerin ön bilgilerini dikkate alarak bilinen konulardan bilinmeyene doğru hazırlanmalıdır.

4. Açıklık İlkesi;

Ders kitaplarında öğretilecek olan bilgiler, tam ve eksiksiz bir şekilde açık ve anlaşılır olarak hazırlanmalıdır.

5. Somuttan-soyuta ilkesi;

Öğrenciler duyu organları vasıtası ile öğrenirler. Bu yüzden ders kitaplarının içeriğinin gözle görülmesi ve elle tutulması öğrenmeyi kolaylaştırır. Öğretime öncelikle somut bilgi ve yaşantılar ile başlanarak soyut konulara doğru ilerlenmelidir.

6. Ekonomiklik ilkesi;

Öğretimde kullanılacak olan ders kitapları bilgiyi en kısa yol, en az zaman, para ve

enerji ile sağlayarak hazırlanmalıdır.

Yapılandırmacı öğrenme anlayışına uygun olarak öğretmenin eğitim ortamında ders süresince kullandığı ders kitaplarının bazı özelliklere sahip olması gerekmektedir. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir (Kılıç ve Seven, 2006):

- Öğrencilerin kazanımlarına yönelik olarak mevcut bilgi, tutum ve değerlerini belirlemek için giriş etkinlikleri verilmelidir.
- Ders kitaplarında her kazanım için öğrencilerin kendi bilişsel yapılarını açıklamalarına ve tartışmalarına olanak sağlayacak açık uçlu sorulara yer verilmelidir.
- Öğrencilerin mevcut bilişsel yapılarını değiştirmelerine olanak sağlayacak ipuçları verilmelidir.
- Öğrencilerin bilişsel yapılarını yeniden yapılandırmaları ve yeniden düşünmeleri için onların girişimlerini destekleyecek etkinliklere yer verilmelidir.

Eğitim ortamında kullanılan geleneksel ve çağdaş materyaller olmasına rağmen öğretmenin birçok etkinliği kitapla başlatıp kitapla sürdürdüğü düşünüldüğünde; kitabın öğretme ve öğrenme etkinliklerinde ne kadar önemli bir işlevi olduğunu daha iyi anlayabiliriz. Ders Kitabı kullanımının eğitim-öğretim etkinliklerinde sağladığı avantajları şu şekilde sıralayabiliriz (Ceyhan ve Yiğit, 2005):

- Ders kitabı, diğer öğretim materyallerine göre daha ucuzdur.
- Kitap, öğrenmeyi bireyselleştirir ve her öğrencinin kendi hız ve düzeyine göre öğrenmesini sağlar.
- Ders kitabı öğretimin basitten karmaşığa, kolaydan zora, somuttan soyuta, özelden genele vb. belli bir mantıksal düzene göre işlenmesini sağlar.
- Kitaplar, diğer öğretim materyalleri ile birlikte kullanılabilir.
- Ders kitapları, belli bir konuda her bireyin anlayabileceği ortak bir bilgi kaynağı olarak işlev görür.

- Kitaplar, çok miktarda ve kapsamlı bilgiyi etkili bir şekilde öğrenme olanağı sunar.
- Ders kitapları, alanında uzman bir kişi tarafından etkili bir şekilde hazırlanırsa öğrencilerin derse güdülenmelerini ve katılımını artırır.
- Kitaplar öğrenenlerin analiz, sentez, problem çözme gibi üst düzey zihinsel becerilerinin sınıf içerisinde planlanan zaman diliminde gerçekleştirilmesine katkıda bulunur.

Ders kitapları, temel olarak öğrenciler için hazırlanmış fakat bununla birlikte öğretmenin öğretim etkinliklerinde kullandığı çok önemli bir araçtır (Dönmez, 2003). Ders kitabının öğretmen ve öğrencilere sağladığı faydaları şu şekilde sıralayabiliriz;

Ders Kitabının öğretmene sağladığı yararlar;

- Ders kitabının öğretme-öğrenme sürecinde kullanılması öğretmenin yükünü azaltır.
- Ders kitabının içeriğindeki bilgiler, öğretmen ve öğrencilere araştırma ve ödev hazırlama konusunda yardımcı olur.
- Ders kitapları, öğretme-öğrenme sürecinin planlanmasında öğretmene yardım eden bir öğretim materyalidir.

Ders kitabının öğrenciye sağladığı yararlar ise;

- Öğretmenin anlattığı bilgiler, ders kitabı sayesinde öğrencilere takip etme olanağı sağlar.
- Ders kitabının, öğretmen ve öğrenci arasındaki iletişimde önemli işlevi vardır. Öğretmen tarafından sözlü olarak aktarılan konular ve bilgiler arasındaki eksiklik ve boşluklar ders kitabı ile tamamlanır.
- Ders kitabı, öğrenilen bilgilerin farklı zaman ve yerlerde öğrenciler için tekrar etme olanağı sağlar.
- Ders kitabı, öğrencilere bireysel olarak öğrenme imkânı tanır. Ders kitabının bu işlevi ile birey etkin olarak öğrenme sürecine katılır ve öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşır.
- Ders kitabının sunmuş olduğu özgün soru tipleri ve alıştırmalar ile öğrencilere problem çözme becerileri konusunda farklı çözüm yolları sağlar.

- Ders kitabı, öğretimi sıkıcı olmaktan kurtarır. İçeriğindeki alıştırmalar ve problemler sayesinde öğretmen ve öğrencilere eğitim ortamında olumlu bir sınıf iklimi yaşatır.
- Ders kitabı, öğretmen ve öğrencilere derse başlamadan önceden hazırlık yapma imkân sağlar (Duman ve Çakmak, 2011).

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, ilkokul 2. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinin yapılandırmacı öğrenme anlayışına uygun olup olmadığının incelenmesidir.

Araştırmanın Önemi

Günümüz eğitim sistemlerinde kullanılan ve halen geçerliliğini yitirmeyen eğitim araçlarından bir diğeri de ders kitaplarıdır. Ders kitaplarının öğretmen ve öğrenciler tarafından etkili ve verimli bir şekilde kullanılması çok önemlidir. Bu kapsamda çocuklarda dil gelişiminin de ilkokulun ilk yıllarında kazanıldığı düşünüldüğünde Türkçe ders kitaplarında yer alacak metinlerin, öğrenciler tarafından doğru bir şekilde tanımlanıp anlamlandırılması gerekmektedir.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma ilkokul 2. sınıflarında kullanılan Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinin yapılandırmacı öğrenme anlayışına uygunluğunu belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Karasar (2016)'a göre betimsel model, geçmişte veya şuan var olan bir durumu betimleme amacı ile bir olayı, konuyu ya da nesneyi kendi koşulları içinde değiştirme ya da etkileme amacı olmaksızın tanımlamaya çalışan araştırma modelidir. Araştırmada verilerin toplanması amacıyla doküman incelemesi ve literatür taraması yapılmıştır. Yıldırım ve Şimşek (2016) doküman incelemesini, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular ile ilgili bilgiyi kapsayan yazılı materyallerin analizi diye tanımlar.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Ocak ve Dai (2010) tarafından geliştirilmiş olan Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımına Göre Belirlenen Ölçütler araştırmacılarından izin alınarak kullanılmıştır. Elde edilen bilgiler ile ilköğretim 2. sınıf Türkçe ders kitabındaki okuma metinlerinin yapılandırmacı öğrenme anlayışına uygun olup olmadığını tespit edecek ölçek ve maddeler belirlenmiştir. Geliştirilen ölçek maddelerinin geçerliliğini sağlamak için Eğitim Bilimleri Bölümü Eğitim Programları ve Öğretim Ana bilim Dalından 1 öğretim üyesinin, Türkçe Eğitimi Bölümünden 1 öğretim üyesinin ve Türk Edebiyatı dersini veren 1 öğretmenden oluşan uzman grubunun görüşlerine başvurulmuş ve ölçek maddelerine son şekli verilmiştir. Yukarıda belirlenen çalışmalar sonucunda aşağıda verilen 14 adet ölçüt belirlenmiştir.

Ölçütler
1. Öğrenenlerin dikkatini konuya çekecek soruların bulunması.
2. Öğrenenlerin ön bilgilerini ortaya çıkartacak etkinliklerin yer alması.
3. Öğrenenleri öğrenmeye güdüleyecek etkinliklerin yer alması.
4. Söz varlığını geliştirecek etkinliklerin yer alması.
5. Konuların aşamalı olarak düzenlenmesi.
6. Bilginin öğrenenin zihninde yapılanmasını sağlayan durumlara yer verilmesi.
7. Görsel düzenin, yapılandırmacı öğrenme anlayışına uygun olarak hazırlanması.
8. Günlük hayatla ilişki kuracak bir biçimde hazırlanması.
9. Öğrenenlerin hayal gücünü geliştirecek etkinliklere yer verilmesi.
10. Öğrenenleri grup çalışmasına yönlendirecek etkinliklere yer verilmesi.
11. İçerik ve etkinliklerin öğrenenlerin yorum gücünü geliştirecek nitelikte hazırlanması.
12. Metinlerin, öğrenenlerin seviyesine uygun olarak düzenlenmesi.
13. Metindeki paragrafların kendi içinde bir bütünlük oluşturacak bir biçimde düzenlenmesi.
14. Metinlerinin öğrenenleri farklı zekâ türlerine yöneltecek etkinliklere yer vermesi.

Çalışma Materyali

Araştırmanın evrenini, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında ilkökul 2.sınıflarda okutulması için Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu tarafından onaylanan Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 2014-2015 eğitim- öğretim yılında ilkökul 2. sınıflarda okutulan yayınevleri içerisinde random yoluyla seçilen Doku ve Başak yayınevlerine ait Türkçe ders kitapları oluşturmaktadır.

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde, yapılandırmacı öğrenme anlayışı temel alınarak hazırlanacak olan ilkokul 2. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunması gereken özelliklerin yer almasıyla ilgili bulgu ve yorumlara yer verilmiştir.

1. Konuya Dikkati Çekecek Soruların Bulunması ile İlgili Bulgular ve Yorumlar

Elde edilen ölçüte dayanılarak; incelenen ders kitabındaki okuma metinlerinin öğrenenleri güdüleyecek ve ilgilerini çekecek öğrenme yaşantıları sağlamaya olanak verip vermediği anlaşılmıştır.

Öğrencilerin derse olan ilgi ve motivasyonunu artırarak onlarda öğrenme isteği oluşturmada, dersin hemen başında konuya dikkat çekecek sorulara yer verilmesi önemlidir. Doku yayınlarına ait Birey ve Toplum temasında yer alan “Okul” şiiri, Atatürk temasındaki “Atatürk’ün Hayatı ve Cumhuriyet”, Sağlık ve Çevre temasında “Sağlıklı Yaşamak”, “Dünya’mız ve Uzay temasında “Astronot Olmak İstiyorum ve Gökyüzü”, Değerlerimiz temasında “Ana Dilim, Güzel Türkçem”, Oyun ve Spor temasında “Doğru Spor” ve Güzel Ülkem Türkiye temasındaki “Safranbolu ve Türkiye’m” metinleri ile Başak yayınlarına ait Birey ve Toplum temasında yer alan “Benim Güzel Okulum” şiiri, Sağlık ve Çevre temasında “Kır Şarkısı”, Üretim Tüketim ve Verimlilik temasında “Ekmek” şiiri, Değerlerimiz temasında “Ata barı’nın Öyküsü”, Hayal Gücü temasında “Kalemin Dileği ve Büyülü Bir Atım Olsa” ve Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler temasında yer alan “Halk Oyunlarımız” adlı metinlerde öğrencilerin dikkatini konu üzerine çekecek sorulara yer verilmemiştir. Bu nedenle incelenen Türkçe ders kitaplarında yer alan şiir ve metinlerde, yapılandırmacı öğrenme anlayışına uygun olarak öğrencilerin dikkatini konuya çekecek sorulara yeterli düzeyde yer verilmediği söylenebilir.

2. Öğrenenlerin Ön Bilgilerini Ortaya Çıkartacak Etkinliklerin Yer Alması İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Yapılandırıcı öğrenme anlayışına göre öğrenci, ön bilgileriyle yeni bilgileri

ilişkilendirip zihninde yapılandırarak öğrenir. Türkçe öğretiminde öğrenci okuduğu metinle ilgili bilgileri, ön bilgilerini kullanıp anlamlandırarak bütünleştirmektedir. Doku yayınlarına ait Birey ve Toplum temasında yer alan “Okul” şiiri, Atatürk temasına ait “Atatürk’ün Hayatı ve Cumhuriyet”, Sağlık ve Çevre temasındaki “Sağlıklı Yaşamak ve Kutlama Kartı”, Dünya’mız ve Uzay temasında “Astronot Olmak İstiyorum ve Gökyüzü”, Değerlerimiz temasında “Bayram Yeri ve Ana Dilim, Güzel Türkçem”, Oyun ve Spor temasında “Doğru Spor ve Rengârenk Topacım”, Güzel Ülkem Türkiye temasında “Safranbolu ve Türkiye’ m” metinleri ile Başak yayınlarına ait Birey ve Toplum temasında yer alan “Benim Güzel Okulum” şiiri, Sağlık ve Çevre temasında “Kır Şarkısı”, Üretim, Tüketim ve Verimlilik temasında “Ekmek”, Değerlerimiz temasında “Atabarı’nın Öyküsü”, Oyun ve Spor temasında “Kutu Kutu Pense”, Hayal Gücü temasında “Kalemin Dileği ve Büyülü Bir Atım Olsa” ve Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler temasında yer alan “Halk Oyunlarımız” adlı metinlerde öğrencilerin ön bilgilerini ortaya çıkaracak etkinliklere yer verilmemiştir. Bu nedenle incelenen Türkçe ders kitaplarında yer alan şiir ve metinlerde, yapılandırmacı öğrenme anlayışına uygun olarak öğrencilerin ön bilgilerini ortaya çıkaracak etkinliklere yeterli düzeyde yer verilmediği söylenebilir.

3. Öğrenenleri Öğrenmeye Güdüleyecek Etkinliklerin Yer Alması İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Yapılandırmacı öğrenme anlayışına uygun olarak, eğitim ortamında merak uyandıracak etkinliklerle öğrenciyi öğrenmeye istekli hale getirerek derse olan güdülenmelerini sağlamak son derece önemlidir. Bu kapsamda Doku yayınlarına ait Atatürk temasında yer alan “Atatürk’ün Hayatı ve Cumhuriyet”, Sağlık ve Çevre temasındaki “Sağlıklı Yaşamak”, Dünya’mız ve Uzay temasında “Astronot Olmak İstiyorum ve Gökyüzü”, Değerlerimiz temasında “Ana Dilim, Güzel Türkçem”, Güzel Ülkem Türkiye temasında “Safranbolu ve Türkiye’ m” metinleri ile Başak yayınlarına ait Sağlık ve Çevre temasında yer alan “Selim’in Çürük Dişi ve Kır Şarkısı”, Üretim, Tüketim ve Verimlilik temasındaki “Ekmek” şiiri,

Değerlerimiz temasında “Atabarı’nın Öyküsü”, Hayal Gücü temasında “Kalemin Dileği ve Büyülü Bir Atım Olsa” ve Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler temasında yer alan “Halk Oyunlarımız” adlı metinlerde öğrencileri derse güdüleyecek etkinliklere yer verilmediği söylenebilir. Bu nedenle incelenen Türkçe ders kitaplarında yer alan şiir ve metinlerde, öğrencilerin derse olan güdülenmelerini arttırarak onları öğrenmeye istekli hale getirecek etkinliklere yeterli düzeyde yer verilmediği söylenebilir.

4. Söz Varlığını Geliştirecek Etkinliklerin Yer Alması İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Dil, zihinsel gelişimin ve anlamının aracısıdır. Bu tanımdan hareketle, dilin öğrenenin bilişsel ve sosyal gelişimin de çok önemli bir işlevi olduğu ortaya çıkmaktadır. Ayrıca, dilin öğrencinin sosyal beceriler edinmesi ve bu becerileri kullanmasının da aracı ve ön şartı olduğudur. Sosyal becerilerin öncelikli olanı iletişimde dilin gelişimine bağlı olarak ilerlemektedir (Özbay ve Melanlıoğlu, 2008).

Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında yer alan metinlerin öğrencilerin zihin ve dil gelişimine katkı sağlayacak, söz dağarcığını geliştirecek kelime ve etkinliklerle düzenlenmesi gerekmektedir. İncelenen Türkçe ders kitaplarında yer alan şiir ve metinlerde, genel olarak yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına uygun bir biçimde öğrencilerin bilgiyi oluşturmalarına katkı sağlayacak yeni kelime ve sözcüklere yer verildiği görülmektedir. Metinlerin, öğrenenlerin söz varlığını zenginleştirecek nitelikte zihin ve dil becerilerinin gelişimi açısından uygun olarak hazırlandığı söylenebilir.

Konuların Aşamalı Olarak Düzenlenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Yapılandırmacı öğrenme anlayışına göre öğrenme sürecinde, öğretilecek olan içeriğin aşamalı bir biçimde oluşturulması sağlanmalıdır. Bu amaçla Türkçe ders kitaplarında yer alan okuma metinlerindeki konuların kendi içinde aşamalı ve bir sıra dahilinde düzenlenmesi gerekmektedir. İncelenen Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerde, konuların

yapılandırmacı öğrenme anlayışına uygun olarak aşamalı ve birbirinin ön koşulu olacak şekilde düzenlendiği söylenebilir. Araştırma sonucunun Ocak ve Dai (2010)'nin "İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarının Yapılandırmacı Öğrenme Anlayışına Göre Değerlendirilmesi" adlı çalışmasında, ders kitaplarında yer alan konuların aşamalı olacak şekilde düzenlendiği görüşleri ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

5. Bilginin Öğrenenin Zihninde Yapılanmasını Sağlayan Durumlar İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımında öğrenilecek olan her yeni bilgi eski öğrenmeler üzerine temellendirilerek ilerler. Yani yeni bilgiler önceki bilgiler temel alınarak oluşturulmaktadır. Bu nedenle bireyler yeni bilgiyi oluşturma sürecinde eleştirel, yaratıcı ve problem çözme gibi zihinsel becerilerini kullanarak bilgiyi yapılandırırlar. İncelenen Türkçe ders kitaplarındaki şiir ve metinlerin, öğrencilerin zihinsel becerilerini geliştirme konusunda kısmen yeterli olduğu sonucuna ulaşılabılır. Doku yayınları ait "Atatürk", "Dünya'mız ve Uzay", "Değerlerimiz" ve "Güzel Ülkem Türkiye" temalarında yer alan metinler ile Başak yayınlarına ait Sağlık ve Çevre temasındaki "Kır Şarkısı", Üretim, Tüketim ve Verimlilik temasında "Ekmek" ve Değerlerimiz temasındaki "Atabarı" metinlerinin, öğrenenlerin eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirme konusunda eksik kaldığı söylenebilir. Araştırma sonucunun Kaya, Topçu ve Kop (2014)'un "İlköğretim 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Çalışma Kitaplarının Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımı Açısından İncelenmesi" adlı çalışmasında, ders kitaplarının öğrenenlerin eleştirel ve yaratıcı düşünme ile problem çözme becerilerini geliştirmede yetersiz kaldığı konusundaki görüşleri ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

6. Görsel Düzenin, Yapılandırmacı Öğrenme Anlayışına Uygun Olarak Hazırlanması İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Öğrenmede etkili olan ve kalıcı öğrenmeyi sağlamada kolaylaştırıcı diğer bir unsur görsel öğelerdir. Görsel öğelerin ilgi çekici bir biçimde kullanılması öğrenmeyi somut hale

getirerek bilginin zihinde yapılandırılmasına katkıda bulunacaktır. Görsel öğelerin öğrencilerin dikkatini çekecek türden ve konu ile uyumlu bir biçimde kullanılması öğrenmenin daha kalıcı ve uzun süreli olmasını sağlayabilir. İncelenen Türkçe ders kitaplarında yer alan şiir ve metinlerde yer verilen görsel öğelerin, yapılandırmacı öğrenme anlayışına uygun bir biçimde düzenlendiği söylenebilir.

7. Günlük Hayatla İlişki Kuracak Bir Biçimde Hazırlanması İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Yapılandırmacı öğrenme anlayışına göre metinden elde edilen bilgilerin, ön bilgilerle ilişkilendirilip birleştirilerek yapılandırılması gerekmektedir. Anlamli öğrenmenin gerçekleştirilebilmesi için bilginin yapılandırılması sürecinde öğrenen, bilgiyi araştırıp problem çözerek yeni bilgiyi oluşturur. Bilginin kalıcı ve uzun süreli olarak öğrenilebilmesi için öğrencinin kendi yaşamından ve yakın çevresinden seçilen örneklerin ve etkinliklerin ortaya konulması gerekmektedir. Böylece öğrenen, kendi yaşantısında karşılaştığı problem ve sorunların çözümünde farklı çözüm yolları bularak anlamli öğrenmeyi gerçekleştirebilir. Yapılandırmacı öğrenme anlayışına uygun olarak Türkçe öğretiminde öğrenmenin gerçekleşmesi için, öğrencilerin gerçek yaşamında karşılaştığı ve günlük yaşam becerilerini geliştirmeye yönelik sorunların çözümünü sağlayacak okuma metinlerinin seçilmesi önemlidir. İncelenen Türkçe ders kitaplarındaki şiir ve metinlerin, yapılandırmacı öğrenme anlayışına uygun olarak bilginin aktarılması ve kalıcılığının sağlanması açısından öğrencilerin günlük yaşam becerilerini geliştirme konusunda yeterli düzeyde hazırlanmadığı sonucuna ulaşılabilir. Doku yayınlarına ait Atatürk temasında yer alan “Atatürk’ün Hayatı ve Cumhuriyet”, Dünya’mız ve Uzay temasında “Astronot Olmak İstiyorum ve Gökyüzü”, Güzel Ülkem Türkiye temasında “Safranbolu ve Türkiye’ m” metinleri ile Başak Yayınlarına ait Atatürk temasında yer alan “Atatürk”, Sağlıklı Yaşamak temasındaki “Kır Şarkısı” ve Değerlerimiz temasında yer alan “Atabarı’nın Öyküsü” metinlerinin, öğrencilerin günlük yaşam becerilerini

geliştirme konusunda yetersiz kaldığı söylenebilir.

8. Öğrenenlerin Hayal Gücünü Geliştirecek Etkinliklere Yer Verilmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Yapılandırmacı öğrenme anlayışına göre öğrenme sürecinde hayal gücünü zenginleştirecek etkinliklere yer verilmesi, öğrencilerin yaratıcı düşünme becerilerinin gelişimi açısından önemlidir. Doku yayınlarına ait Birey ve Toplum temasında yer alan “*Misafir Ağırlamak ve Uğurlamak, Okul*”, Atatürk temasındaki “*Atatürk’ün Hayatı ve Cumhuriyet*”, Sağlık Çevre temasında “*Sağlıklı Yaşamak ve Kutlama Kartı*”, Üretim, Tüketim ve Verimlilik temasında “*Kâğıt ve Kâğıt Yapımı, Tutumluluk ve Para Biriktirme*”, Oyun ve Spor temasında “*Doğru Spor ve Rengârenk Topacım*”, Değerlerimiz temasında “*Bayram Yeri ve Ana Dilim, Güzel Türkçem*”, Güzel Ülkem Türkiye temasında “*Safranbolu ve Türkiye’ m*” metinleri ile Başak yayınlarına ait Birey ve Toplum temasında yer alan “*Benim Güzel Okulum ve Top Tavşan*”, Atatürk temasındaki “*Atatürk ve Burada Bir İğde Ağacı Vardı?*”, Sağlık ve Çevre temasında “*Selim’in Çürük Dişi ve Kır Şarkısı*”, Üretim, Tüketim ve Verimlilik temasında “*Ekmek ve Ayça Mutfakta*”, Oyun ve Spor temasında “*Oyuncakların Öyküsü ve Kutu Kutu Pense*”, Değerlerimiz temasında “*Atabarı’nın Öyküsü ve Göle Maya Çalmak*” ve Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler temasında yer alan “*Kuşları Besleyelim ve Halk Oyunlarımız*” adlı metinlerin, yapılandırmacı öğrenme anlayışına göre öğrencilerin hayal gücünü geliştirme yönünden yetersiz düzeyde hazırlandığı söylenebilir.

9. Öğrenenleri Grup Çalışmasına Yönlendirecek Etkinliklere Yer Verilmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Yapılandırmacı öğrenme anlayışına göre öğrenme sürecinde, öğrencileri bir sorun etrafında karşılıklı olarak soru-cevapların alınacağı ve eleştirel düşüncelerini sağlayacak etkinliklere yer verilmesi önemlidir. İncelen Türkçe ders kitaplarındaki şiir ve metinlerden Doku yayınlarına ait Birey ve Toplum temasında yer alan “*Misafir Ağırlamak ve Uğurlamak,*

Okul”, Atatürk temasındaki “Atatürk’ün Hayatı ve Cumhuriyet”, Sağlık ve Çevre temasında “Sağlıklı Yaşamak”, Üretim, Tüketim ve Verimlilik temasında “Kâğıt ve Kâğıt Yapımı”, Dünya’mız ve Uzay temasında “Astronot Olmak İstiyorum ve Gökyüzü”, Değerlerimiz temasında “Bayram Yeri ve Ana Dilim, Güzel Türkçem”, Oyun ve Spor temasında “Doğru Spor ve Rengârenk Topacım”, Güzel Ülkem Türkiye temasında “Safranbolu ve Türkiye’ m” metinleri ile Başak yayınlarına ait Birey ve Toplum temasında yer alan “Benim Güzel Okulum ve Top Tavşan”, Atatürk temasındaki “Burada Bir İğde Ağacı Vardı Ne Oldu?”, Üretim, Tüketim ve Verimlilik temasında “Ekmek”, Oyun ve Spor temasında “Oyuncakların Öyküsü ve Kutu Kutu Pense”, Hayal Gücü temasında “Kalemin Dileği ve Büyülü Bir Atım Olsa”, Değerlerimiz temasında “Atabarı’nın Öyküsü ve Göle Maya Çalmak” ve Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler temasında yer alan “Halk Oyunlarımız” adlı metinlerde öğrencileri grup çalışmasına yöneltecek etkinliklere yeteri düzeyde yer verilmediği söylenebilir. Araştırma sonucunun Coşkun (2008) “İlköğretim 5. Sınıf Türkçe Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarının ve Ders Kitaplarının Çeşitli Açılardan İncelenmesi” adlı çalışmasında; kitapta yer alan metinlerde öğrencilerin daha çok bireysel olarak gerçekleştirdikleri etkinlikler olduğu, iş birliği çerçevesinde grup çalışması gerektiren etkinliklerin az olduğu görüşü ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

10. İçerik ve Etkinliklerin Öğrenenlerin Yorum Gücünü Geliştirecek Nitelikte Hazırlanması İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Yapılandırmacı öğrenme anlayışına uygun olarak öğrenme sürecinde metinlerin içeriğinin öğrencilerin anlama, yorumlama, bağlantı kurma ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirecek nitelikte düzenlenmesi önemlidir. Doku yayınlarına ait Birey ve Toplum temasında yer alan “Misafîr Ağrlamak ve Uğurlamak, Okul”, Atatürk temasındaki “Atatürk’ün Hayatı ve Cumhuriyet”, Dünya’mız ve Uzay temasında “Astronot Olmak İstiyorum ve Gökyüzü”, Değerlerimiz temasında “Bayram Yeri ve Ana Dilim, Güzel Türkçem”, Güzel Ülkem Türkiye

temasında “*Safranbolu ve Türkiye’ m*” metinleri ile Başak yayınlarına ait Birey ve Toplum temasında yer alan “*Benim Güzel Okulum*”, Sağlık ve Çevre temasındaki “*Kır Şarkısı*”, Üretim, Tüketim ve Verimlilik temasında “*Ekmek*”, Hayal Gücü temasında “*Kalemin Dileği ve Büyülü Bir Atım Olsa*”, Değerlerimiz temasında “*Atabarı’nın Öyküsü*”, Oyun ve Spor temasında “*Kutu Kutu Pense*” ve Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler temasında yer alan “*Halk Oyunlarımız*” adlı metinlerde öğrencilerin yorum gücünü geliştirecek çalışmalara yer verilmemiştir. Bu yüzden yapılandırmacı öğrenme anlayışı çerçevesinde, incelenen Türkçe ders kitaplarında yer alan şiir ve metinlerde öğrencilerin yorum gücünü geliştirecek içerik ve etkinliklere yeteri düzeyde yer verilmediği söylenebilir.

11. Metinlerin, Öğrenenlerin Seviyesine Uygun Olarak Düzenlenmesi İle İlgili

Bulgular ve Yorumlar

Türkçe kitaplarında yer alacak okuma metinleri, öğrenci düzeyine uygun olarak hazırlanmalıdır. Metindeki konular dikkatli ve bir sıra dahilinde seçilmelidir. Metinlerde kullanılan dilin sade, anlaşılır ve doğal olmasına özen gösterilmelidir. Bu özelliklerle birlikte metinlerin, öğrenciler tarafından kolay ve rahat bir şekilde okunması ve anlaşılmasına imkân tanınmalıdır (Öz, 2001).

Türkçe ders kitaplarında yer alan metinler öğrenciler tarafından kolay ve anlaşılabilir bir biçimde okunacak nitelikte hazırlanmalıdır. İncelen Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı çerçevesinde öğrencilerin seviyelerine uygun olarak hazırlandığı söylenebilir.

12. Metindeki Paragrafların Kendi İçinde Bir Bütünlük Oluşturacak Biçimde

Düzenlenmesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına uygun olarak düzenlenecek Türkçe ders kitaplarında yer alan okuma metinlerindeki paragrafların, kendi içinde bir fikir ve anlam bütünlüğü oluşturacak şekilde hazırlanması gerekmektedir. Doku yayınlarına ait Sağlık ve

Çevre temasında yer alan “Sağlıklı Yaşamak ve Kutlama Kartı”, Üretim, Tüketim ve Verimlilik temasındaki “Kâğıt ve Kâğıt Yapımı”, Oyun ve Spor temasında “Doğru Spor”, Güzel Ülkem Türkiye temasında “Türkiye’ m” metinleri ile Başak yayınlarına ait Birey ve Toplum temasında yer alan “Top Tavşan”, Üretim, Tüketim ve Verimlilik temasında “Ayça Mutfakta”, Hayal Gücü temasında “Büyülü Bir Atım Olsa” ve Değerlerimiz temasındaki “Atabarı’nın Öyküsü” adlı metinlerde yer alan tek cümlelik paragraflar metnin bütünlüğünü bozmuştur. Bu sebeple incelenen Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerdeki paragrafların, yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına uygun olarak kendi içinde bir anlam bütünlüğü oluşturma konusunda yeterli düzeyde olmadığı söylenebilir.

13. Metinlerin Öğrenenleri Farklı Zekâ Türlerine Yöneltecek Etkinliklere Yer Vermesi İle İlgili Bulgular ve Yorumlar

Yapılandırmacı öğrenme yaklaşımı, öğretme-öğrenme sürecinde öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları dikkate alan bir öğrenme anlayışıdır. Yapılandırmacı yaklaşım temelinde düzenlenecek öğrenme etkinliklerinde her öğrencinin en az bir zekâ alanında başarılı olabileceği belirtilmektedir. Türkçe ders kitaplarındaki şiir ve metinlerden Doku yayınlarına ait Birey ve Toplum temasında yer alan “Misafir Ağırlamak ve Uğurlamak”, Atatürk temasındaki “Atatürk’ün Hayatı ve Cumhuriyet”, Sağlık ve Çevre temasında “Sağlıklı Yaşamak”, Üretim, Tüketim ve Verimlilik temasında “Kâğıt ve Kâğıt Yapımı, Tutumluluk ve Para Biriktirme”, Değerlerimiz temasında “Bayram Yeri ve Ana Dilim, Güzel Türkçem”, Oyun ve Spor temasında “Doğru Spor ve Rengârenk Topacım”, Güzel Ülkem Türkiye temasında “Safranbolu ve Türkiye’ m” metinleri ile Başak yayınlarına ait Birey ve Toplum temasında yer alan “Top Tavşan”, Atatürk temasında “Atatürk”, Sağlık ve Çevre temasında “Selim’in Çürük Dişi”, Üretim, Tüketim ve Verimlilik temasında “Ekmek ve Ayça Mutfakta”, Hayal Gücü temasında “Kalemin Dileği”, Oyun ve Spor Temasında “Oyuncakların Öyküsü” ve Eğitsel ve Sosyal Etkinlikler temasındaki “Halk Oyunlarımız” adlı metinlerde öğrencilerin farklı zekâ türlerini

geliştirecek etkinliklere yer verilmemiştir. Bu sebeple incelenen Türkçe ders kitaplarının, yapılandırmacı öğrenme anlayışı çerçevesinde öğrencilerin farklı zekâ türlerini geliştirecek etkinliklere yeterli düzeyde yer vermediği sonucuna ulaşılabilir. Araştırma sonucunun Ocak ve Dai'nin (2010) "İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarını Yapılandırmacı Öğrenme Anlayışına Göre Değerlendirilmesi" adlı çalışmasında; dördüncü sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarının farklı zekâ türlerine göre yeterli düzeyde hazırlanmadığı görüşü ile benzerlik gösterdiği söylenebilir.

Tartışma

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara ve alan yazındaki geçmiş araştırma sonuçlarına dayanarak elde edilen bilgilere yer verilmiştir.

Bu çalışmada; Türkçe ders kitaplarında yer alan okuma metinlerinin, yapılandırıcı öğrenme anlayışına uygunluğu tespit edilmeye çalışılmıştır. İncelenen Türkçe ders kitaplarında yer alan şiir ve metinlerin; öğrenenlerin dikkatini konuya çekecek sorulara, ön bilgilerini ortaya çıkaracak etkinliklere, öğrencilerin derse olan güdülenmelerini artırarak onları öğrenmeye istekli hale getirecek etkinliklere, bilginin aktarılması ve kalıcılığının sağlanması açısından öğrencilerin günlük yaşam becerilerini geliştirme ve öğrencileri grup çalışmasına yönlendirecek etkinliklere, öğrenenlerin farklı zekâ türlerini geliştirecek etkinliklere ve yapılandırmacı öğrenme anlayışına uygun olarak öğrenme sürecinde metinlerin içeriğinin öğrencilerin anlama, yorumlama, bağlantı kurma ve yorum gücünü geliştirecek içerik ve etkinliklere yeterli düzeyde yer verilmediği söylenebilir. Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin, eleştirel ve yaratıcı düşünme ile öğrenenlerin problem çözme becerilerini geliştirerek bilginin zihninde yapılandırılmasını sağlama ve hayal gücünü geliştirmede yetersiz kaldığı söylenebilir. İlgili kitaplardaki metinlerin; öğrenenlerin söz varlığını geliştirecek nitelikte, konuların aşamalı ve seviyelerine uygun olarak düzenlendiği ve metinde yer alan görsellerin konu ile uyumlu olarak öğrencilerin ilgisini çekme konusunda yeterli olduğu

söylenbilir. Araştırma sonucunun Alkış Küçükaydın M. (2013) “İlköğretim 3. Sınıf Türkçe Ders Kitapları ve Öğretmen Kılavuz Kitabını Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımına Uygunluk Düzeyi” adlı çalışmasında, Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin öğrenenlerin farklı ilgi alanlarına sahip olduğu düşünülerek hazırlandığı fakat görsel öğelerde yetersizlikler olduğu belirtilmiştir. Metinlerin, öğrenenlerin bilgilerini günlük hayata transferlerini kolaylaştırıcı nitelikte ve dil becerilerini geliştirme açısından uygun olduğu belirtilmiştir. Ancak, ilgili metinlerin görsel uyumu sağlama ve öğrenenlerin hayal dünyalarını geliştirme açısından eksik olduğu görülmüştür. Metinlerin genel itibariyle öğrenenlerin kişisel gelişimine katkı sağladığı buna rağmen girişimcilik ve özerklik bakımından teşvik edici özelliği olmayan metinlere de yer verildiği belirtilmiştir. Metinlerin içerdiği mesajlara bakıldığında ise belli bir amacı olmayan ve kitaptan çıkarılması gerektiği düşünülen metinlere rastlandığı görülmüştür. Ayrıca metinlerin, öğrenenlerin kendi öğrenmelerini yapılandırmaya katkı sağladığı ve sosyal, zihinsel ve psikolojik gelişimlerini olumlu yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda araştırma sonucunun Ocak ve Dai'nin (2010: 3) “İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarının Yapılandırmacı Öğrenme Anlayışına Göre Değerlendirilmesi” adlı araştırmasında; dördüncü sınıf Türkçe ders kitaplarının öğrenenlerin dikkatini konuya çekecek sorulara yer verme ve onları grup çalışmalarına yönlendirme konusunda yetersiz olduğu belirtilmiştir. Ayrıca ders kitaplarında yer alan metinlerin; öğrenenlerin ön bilgilerini ortaya çıkarma, farklı zekâ türlerini geliştirme ve onları derse karşı güdüleme konusunda yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Makalenin Bilimdeki Konumu

Eğitim Bilimleri / Türkçe Eğitimi

Makalenin Bilimdeki Özgünlüğü

Millî Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulunca 5 yıl süre ile ilkokul 2.sınıflarında okutulmak üzere kabul edilen Türkçe ders kitaplarındaki okuma metinlerinin yapılandırmacı

eğitim yaklaşımı temelinde incelenerek, mevcut kitaplardaki eksikliklerin tespit edilip kitapların programın belirlediği hedefler doğrultusunda geliştirilmesi ve yapılandırmacılık temelli yeni kitapların yazılması gerekliliği, araştırmacılara çalışmalarında yol göstereceği düşünülmektedir.

Kaynakça

- Ceyhan, E. ve Yiğit, B. (2005) *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Coşkun, E. ve Taş, S. (2008). Ders Kitaplarına Metin Seçimi Açısından Türkçe Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2008, 10, 59-74.
- Çınar, O., Teyfur, E. ve Teyfur, M. (2006). İlköğretim Okulu Öğretmen ve Yöneticilerinin Yapılandırmacı Eğitim Yaklaşımı ve Programı Hakkındaki Görüşleri. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(11), 47-64.
- Demirel, Ö. (2013). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Deryakulu, D. (2001). Yapıcı öğrenme. A. Simsek (Ed.). *Sınıfta Demokrasi İçinde* (53-77). Ankara: Eğitim Sen Yayınları
- Doğanay, A. ve Tok Ş. (2007). Öğretimde Çağdaş Yaklaşımlar. Doğanay, A. (Ed.), *Öğretim İske ve Yöntemleri* (239-297). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Dönmez, C. (2003). Sosyal Bilgiler Programının (1998) Değerlendirilmesi ve Ders Kitapları. Şahin, C. (Ed.), *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu Sosyal Bilgiler*(85-95). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Duman, T. ve Çakmak, M. (2011). Ders Kitabının Nitelikleri. Küçükahmet, L.(Ed.), *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme İçinde* (18-32). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Durukan, E. (2011). Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24 (1), 209-216.
- Erdoğan, T. (2007). İlköğretim 3.Sınıf Türkçe Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı ve Öğrenci Çalışma Kitabının Yapılandırmacı Yaklaşımına Uygunluğu. *Mehmet Akif Ersoy*

Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(14), 163-172.

- Güneş, F. (2010). Eğitimde Yapılandırıcı Yaklaşımla Gelen Yenilikler. *Eğitime Bakış Dergisi*, 16, 3-9.
- İzmirligil, G.N. (2008). *İlköğretim Matematik Ders ve Öğrenci Çalışma Kitaplarının Yapısalcı Yaklaşım Açısından Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir
- Karasar, N. (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Karatay, H. (2010). Türkçe Dersi Öğretim Araçlarında Yapılandırmacılık: Metinlerarasılık. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(14), 155-178.
- Kaya, B., Topçu, E. ve Kop, Y. (2014). 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Çalışma Kitaplarının Yapılandırıcı Öğrenme Yaklaşımı Açısından İncelenmesi. *Turkish Studies*, 9(5), 1327-1340.
- Kılıç, Z., Atasoy, B., Tertemiz, N., Şeren, M., Ercan, L. (2001). Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu. Küçükahmet, L. (Ed.), Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kılıç, A. ve Seven, S. (2006). *Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Küçükahmet, L. (2011). Eğitim Programlarında Ders Kitabının Yeri. Küçükahmet, L. (Ed.), *Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme içinde* (2-16). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- MEB (2009). *İlköğretim Türkçe Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (1-5.Sınıflar)*, Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basım Evi.
- Ocak, G. ve Çınar, İ. (2010). Yapılandırıcı Anlayış ve Çeşitleri. *Eğitime Bakış Dergisi*, 16, 56-60.
- Ocak, G. ve Dai, A. (2010). İlköğretim Dördüncü Sınıf Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarının Yapılandırıcı Öğrenme Anlayışına Göre Değerlendirilmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (3), 1-21.
- Öz, M.A. (2007). Eğitimde Yapılandırıcı Yaklaşımlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 1, 41-61.

- Özbay, M. ve Melanlıoğlu, D. (2008). Türkçe Eğitiminde Kelime Hazinesinin Önemi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 30-45.
- Özden, Y. (2011). *Öğrenme ve Öğretme*(11.Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özşahin, C.Ö. (2008). *Ortaöğretim Tarih Derslerinde Yapılandırmacı Öğretim Yaklaşımıyla Modellendirilmiş Etkinliklerin Öğrencilerin Kavram Kazanma Düzeylerine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Saban, A. (2002). *Öğrenme Öğretme Süreci* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Sünbül, A.M. (2014). *Öğretim İlke ve Yöntemleri*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Yanpar, T. ve Yıldırım, S. (2007). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yapıcı, M. (2004). İlköğretim I.Kademe Ders Kitaplarının Öğrenci Düzeyine Uygunluğu. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 121-131.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Yurdakul, B. (2011). Yapılandırmacılık. Demirel, Ö. (Ed.), *Eğitimde Yeni Yönelimler*, 39–65, 1.Baskı, Ankara: Pegem A Yayıncılık.

STRUCTURED ABSTRACT

Research Problem:

What is the fidelity level of reading texts used in Turkish students' book of second class students in Primary School with The Constructive Learning Approach?

Aim of the Research:

Aim of the research is to analyze whether reading texts used in Turkish Students' Books of second class students are appropriate and to offer solutions based on the problem.

Importance of the Research:

Students' books are one of the education tools which have been used in current education systems and have been still in used. It is vital that students' books are used effectively and productively by teachers and students. Thinking of students' acquisition of language acquired at the first years of Primary School, the texts used in Turkish lessons should be correctly defined and interpreted by the students.

Method:

This research has been done to specify appropriacy of the reading texts used in Turkish lessons for second class students with the Constructive Learning Approach. Descriptive Survey Model has been applied. With the aim of gathering data, document review and literature search have been done.

Criteria , based on the Constructive Learning Approach, developed by Ocak and Dai, in 2010, have been used with the permission of researchers. With the help of data gathered, scales and items are determined, which will define whether reading texts used in Turkish lessons for second class students are appropriate with Constructive Learning Approach. In order to ensure validity of developed scale items , the ideas of an expert group, a lecturer , a member of the Turkish Education Department, and a teacher lecturing at Turkish Literature, has been turned to and the last format of scale items have been certained. In the lights of the studies mentioned above, fourteen criteria have been identified.

FINDINGS AND DISCUSSION:

In this part, you can see findings acquired with research and information based on related previous research findings.

In this research, called ‘‘Analysing the Reading Texts in Turkish Students’ Books of Second Class at Elementary Level With Constructive Approach’’, It is tried to understand whether Turkish reading texts are suitable with constructive learning theory or not. In analyzed poems and texts in Turkish books ,we can say that they don’t give enough place for questions drawing attention of learners, activities prompting previous learnings and motivating them to learning, transfer of learning, activities effecting daily life skills and group working in terms of permanency of information, flourishing different types of intelligence, and also don’t give enough place to the activities and content that students can comprehend ,interpretate and associate based on Constructive Learning Theory. The texts in Turkish lesson books can be said that they are poor at developing intellectual capacity, critical and creative thinking, and problem-solving ability. The texts in related books,

CONSEQUENCES:

It is possible to summarize the findings based on this researchment , called ‘‘Analysing The Reading Texts In Turkish Students’ Books of Second Class at Elementary Level With Constructive Approach’’

Looking at analyzed poems and texts taking place in Turkish Students’ books we can say that it is insufficient in terms of Constructive Learning Approach in that there are no questions that will draw students’ attention, no activity prompting previous learnings, no activity which enhance their requests and motivation for learning, and no activity flourishing daily skills of students.

PROPOSALS:

1. While choosing the texts which are used in Turkish students ‘book, it can be maintained that there are activities which show up the previous learnings of the students and there should be the question types in texts which will draw attention of the students.

2. In the texts which will take place in students' books , there can be activities which will enhance curiosity and request of the students and motivate them to learning.
- 3.It can be searched that whether the opinion of students and teachers about the texts placed in Turkish students' book have been taken into account .
4. In the texts that will take place in students' books , there especially can be activities that also have brought intellectual abilities of students such as critical thinking , creativity, and problem solving in the foreground.
5. With the help of reading texts taking place in students' book , it can be researched whether related students have reached the acquisitions that is cited in Turkish curriculum of the Elementary degree according to Constructive Learning Approach.
6. Ministry of National Education can organize seminars and meetings that writers, academics, publishers will participate in, so as to introduce the Constructive Learning Theory .
7. Board of Education can make evaluations about the students' books developments on the base of Constructive Learning Theory by analysing scientific researches which have been done inland and overseas.